

BESİ SİĞİRLARININ BESLENMESİ

Sığırın canlı ağırlık kazanmaları amacıyla beslenmelerine BESİ denilmektedir. Besi farklı yöntemlerle yapılabilmektedir. Başlıca besi yöntemleri;

1) Süresine Göre Besi Yöntemleri

a) Kısa Süreli Besi Programı; Yaklaşık 120 gün süre ile yapılan besi yöntemidir. Ortalama 400 kg civarı canlı ağırlığa sahip danaların besiyeye alınması ve bundan sonraki dönemi kapsayan bir yöntemdir.

b) Orta Süreli Besi Programı; 150 - 180 Gün süre ile yapılan besi yöntemidir. Özellikle son yıllarda yurt dışından ithal edilen ve yüksek genetik potansiyele sahip olan besilik danalarda uygulanan besi yöntemidir.

c) Uzun Süreli Besi Programı; 240 Gün ve daha fazla süre ile yapılan besi yöntemidir. Yerli veya yerli x ithal melezi olan besi hayvanlarının beslenmesi için uygulanan bir yöntemdir.

2) Besleme Şekline Göre Besi Yöntemleri

a) Yoğun Besleme; Hızlı canlı ağırlık artışının hedeflendiği dönemlerde uygulanan besi yöntemidir. Amaç bir an önce istenilen besi sonu canlı ağırlığına ulaşmaktır. Erkek buzağılar 180 günlük (6 aylık) yaşa geldiklerinde bu programa uygun olarak beslenmeye başlayabilirler. Bu programda hayvan ırkı, çevre koşulları, iklim, rasyon kalitesi vb değişmekle birlikte besi başı ve sonu ortalaması dikkate alındığında 1400 - 1500 gram / gün / canlı ağırlık artışı sağlanabilmektedir.

b) Sınırlı Besleme; Genellikle zaman sınırlaması ve çok yoğun performans hedefleri olmayan işletmelerde veya aile tipi işletmelerde kullanılan yöntemdir. Özellikle de Anadolu'da kurban bayramı hedefli olarak yapılan beside uygulanan bir yöntemdir. Besi süresi 18 - 24 ay arası değişiklik gösterebilir. Çoğunlukla yerli veya ithal x yerli melezi hayvanların beslendiği bir yöntemdir.

3) Besinin Yapıldığı Yere Göre Besi Yöntemleri

a) Açık Besi; Özellikle sıcak iklim koşullarında ve büyük besi işletmelerinde uygulanan bir besi yöntemidir. Hayvanlar serbest olarak padoklarda beslenirler ve ahır etrafında herhangi bir duvar vb yapı bulunmaz.

b) Yarı Açık Besi; İklim koşullarının kısmen daha soğuk olduğu bazı bölgelerde uygulanan besi yöntemidir. Ahır etrafında hayvanların boyunu geçecek şekilde ortalama 200 - 220 cm yüksekliğinde bir duvar bariyeri bulunur.

c) Kapalı Besi; Çok soğuk iklim koşullarına sahip bölgelerde veya aile işletmelerinde uygulanan besi yöntemidir.

Besi işletmeleri için önemli bazı tavsiyeler

a) Her ay mutlaka günlük canlı ağırlık artışının tespiti amacı ile tartım yapılmalı ve kulak numarasına göre kayıt altına alınmalıdır. Düzenli olarak yapılan tartımlar neticesinde üst üste 2 veya 3 tartımda ortalama canlı ağırlık kazancının altında kilo alan hayvanlar sürüden uzaklaştırılmalıdır.

b) Besi hayvanlarının 24 saat temiz ve içme suyu kalitesinde suya ad-libitum (serbest) olarak ulaşımı sağlanmalıdır.

c) Besinin özellikle son dönemlerinde yüksek nişasta içeren ham maddelerinde kullanımı neticesinde görülmesi muhtemel ishal, şişme (timpani), ayak hastalıkları gibi sorunların önlenmesi için tampon (buffer) özelliği olan yem katkı maddeleri kullanılması gerekmektedir.

d) Besi işletmesinin bulunduğu bölge de dikkate alınarak hayvanın ırkı, mevsim, salgın hastalık durumu vb göz önüne alınarak mutlaka bir aşı programı oluşturulmalı ve düzenli olarak aşılama işlemleri yapılmalıdır. Beside mutlak suretle Şap aşısı ve Enterotoxemia (Yem Aşısı) yapılması önerilmektedir. Bunun haricinde aşılarda salgın ve risk durumuna göre yapılmaktadır.

e) Besi dönemi boyunca kullanmayı planladığınız kaba ve kesif yemleri önceden planlayıp temin etmeniz faydalı olacaktır. Bu sayede hem fiyat dalgalanmalarından hem de sert rasyon değişimlerinden sürünüzü korumuş olursunuz.

f) Gruplama stratejisi çok önemlidir. hayvanların benzer ırk, yaş, canlı ağırlık vb bir arada barındırılması önemlidir. Padoklara kapasitesinin %10 altında hayvan koymak en doğru tercih olacaktır.

g) İşletmenin salgın hastalıklara karşı korunması amacı ile bir dezenfeksiyon protokolü olması ve düzenli aralıklarla dezenfeksiyon uygulamaları yapılması çok önemlidir.

Besi yaparken kullanabileceğiniz belli başlı yem ve yem hammaddeleri, kaba yemler ve yem katkı maddeleri aşağıdaki gibi sıralanabilir;

a) Kaba Yemler

- 1) Buğday Samanı
- 2) Arpa Samanı
- 3) Yonca Kuru Otu
- 4) Fiğ Kuru Otu
- 5) Çayır Otu
- 6) Mısır Silajı (1. ürün ve 2. ürün)
- 7) Yonca Silajı
- 8) Çiğit (Pamuk Tohumu - Bazı kaynaklarda kaba yem olarak kabul edilmektedir, bazılarında ise kesif yem olarak kabul edilmektedir)

9) Şeker Pancarı Posası (Yaş veya Kuru Olarak)

b) Kesif Yemler

- 1) Buzağı Başlangıç Yemi
- 2) Buzağı Büyütme Yemi
- 3) Besi Başlangıç Yemi
- 4) Besi Geliştirme Yemi
- 5) Besi Bitirme Yemi
- 6) Konsantre Besi Yemi
- 7) Diğer Ruminant Hayvan Yemleri (Bazı durumlarda süt yemleri vb gibi farklı yemlerde beside rahatlıkla kullanılabilir)

c) Yem Hammaddeleri

- 1) Arpa
- 2) Mısır (Mümkünse 1. ürün)
- 3) Buğday / Kırık Buğday
- 4) Buğday Kepeği
- 5) Makarna Kepeği
- 6) Mısır Kepeği
- 7) Pamuk Tohumu Küspesi
- 8) Ayçiçeği Tohumu Küspesi
- 9) Mısır DDGS
- 10) Buğday DDGS
- 11) Arpa DDGS
- 12) Soya Fasulyesi Küspesi
- 13) Fullfat Soya Fasulyesi Küspesi
- 14) Mısır Gluteni
- 15) Bulgur Unu
- 16) Arpa Posası
- 17) Ve diğer ham maddeler

d) Yem Katkı Maddeleri

- 1) Vitamin Mineral Premiksler
- 2) Sodyum Bi Karbonat (Soda)
- 3) Magnezyum Oksit
- 4) Tuz
- 5) Mermer Tozu
- 6) Canlı Maya
- 7) Maya Metabolitleri

- 8) Toksin Bağlayıcılar
- 9) Bitkisel Ekstraktlar
- 10) Ve diğer yem katkı maddeleri

Önemli Uyarı; Yukarıda adı geçen yem, yem hammaddeleri ve yem katkı maddelerinden herhangi bir kaçı ile besi yapılabilir. Burada önemli olan konu besi süresi boyunca standart olarak aynı besin maddesinin düzenli olarak temin edilebilmesidir. Bir dönem bulunup sonra rasyondan çıkmak zorunda kalacağınız besin maddelerini tercih etmemenizi öneririm.

Cemali TOPRAK

Profesyonel iftlik Danışmanı

Ziraat Yüksek Mühendisi

Hayvan Besleme ve Sürü Yönetimi Uzmanı